

Ανοίγει προοπτική διεύθετης της ελληνοτουρκικής οριοθέτησης

Οι δύο χώρες θεωρούν ότι υπάρχει παράθυρο ευκαιρίας που πρέπει να αξιοποιηθεί για πρόοδο

News analysis

ΤΟΥ Π.Κ. ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗ

Δύο κύριες διαπιστώσεις προκύπτουν από τα όσα συνέβησαν την περασμένη εβδομάδα στη Νέα Υόρκη (συνάντηση Μπιοστάκκ - Ερντογάν, ομιλίες των δύο ηγετών στη ΓΣ ΟΗΕ): πρώτον ανοίγει η προοπτική επίλυσης των ελληνοτουρκικών προβλημάτων (οριοθετήσεις), δεύτερον ελληνοτουρκικά και Κυπριακό αποσυνδέονται, ακολουθούν διαφορετικές διαδρομές επίλυσης. Το κατέστησαν σαφές οι ομιλίες των δύο ηγετών στη ΓΣ. Για το Κυπριακό οι δύο χώρες υιοθετούν διαμετρικά αντίθετες θέσεις: λύση ομοσπονδίας (ΔΔΟ) οι Ελλάδα / Κύπρος, λύση δύο κρατών (de jure διχοτόμηση) η Τουρκία. Στα ελληνοτουρκικά όμως και οι δύο χώρες θεωρούν ότι υπάρχει παράθυρο ευκαιρίας που πρέπει να αξιοποιηθεί για πρόοδο. Το είπε φωναχτά ο Πρωθυπουργός («έχομε ένα παράθυρο ευκαιρίας», «να αδράξουμε την ευκαιρία») αποστομώνοντας όλους όσοι με περισσή ρηχότητα την αρνούνται (την ευκαιρία).

Στη συνάντηση δε των δύο ηγετών, ενώ επιβεβαιώθηκε η δυναμική της προσέγγισης (εντατικοποίηση συνεργασίας σε Μεταναστευτικό, θετική ατζέντα κ.λπ.), έγινε ένα σημαντικό διαδικαστικό βήμα για την αντιμετώπιση των μεγάλων και δύσκολων προβλημάτων της ελληνοτουρκικής αντιπαράθεσης: συμφωνήθηκε «οι υπουργοί Εξωτερικών των δύο χωρών να εκτιμήσουν πότε θα μπορούσαν να ανοίξουν τη συζήτηση στο πλαίσιο του πολιτικού διαλόγου

που συνεχίζεται μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας».

Παράλληλα ο πρόεδρος Ερντογάν έθεσε και ένα πλαίσιο για την επίλυση του ζητήματος της οριοθέτησης που προσεγγίζει την ελληνική αντίληψη. Μιλώντας στη Γενική Συνέλευση, τόνισε ότι «είναι προς το κοινό συμφέρον ολόκληρης της περιοχής να αναπτυχθεί η συνεργασία ιδίως όσον αφορά την οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών δικαιοδοσίας σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο». Και μόνο η αναφορά στην ανάγκη οριοθετήσεων σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο συνιστά ευπρόσδεκτη εξέλιξη. Βέβαια δεν αναφέρθηκε στο κατεχόμενο νομικό κείμενο που θέτει τους σχετικούς κανόνες - τη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS 1982). Αλλά πρώτον δεν μπορούσε να αναφερθεί αφού η Τουρκία δεν είναι μέρος της Σύμβασης και δεύτερον, ούτως ή άλλως, η αναφορά στο διεθνές δίκαιο περιλαμβάνει εκ των πραγμάτων και τη Σύμβαση. Και σύμφωνα με ορισμένες πληροφορίες ο Χ. Φιντάν έχει δεχθεί για την UNCLOS να αποτελέσει βάση/πηγή για την ελληνο-

τουρκική οριοθέτηση σε συνάρτηση με τις αποφάσεις της διεθνούς Δικαιοσύνης. Αλλά, όπως και να 'χει, η αναφορά στο διεθνές δίκαιο συνιστά πρόοδο. Επομένως οι υπουργοί Εξωτερικών Γεραπετρίτης - Φιντάν έχουν μια καλή αφετηρία για να φθάσουν στο κοινό έδαφος που θα επιτρέψει το επόμενο ουσιαστικό βήμα: την αντιμετώπιση των μεγάλων προβλημάτων (διαπραγμάτευση / συνυποσχετικό). Και θα φθάσουν. Αν και στα ελληνοτουρκικά κανείς δεν μπορεί να προσεφωλδίσει τίποτα.

Σε ό,τι αφορά όμως το Κυπριακό, ο πρόεδρος Ερντογάν εμφανίστηκε με εντελώς ανελαστική θέση υπέρ της λύσης των δύο κρατών και κάλεσε τη διεθνή κοινότητα να αναγνωρίσει την αυτοαποκαλούμενη Τουρκική Δημοκρατία Βόρειας Κύπρου. Ουσιαστικά διπλαδί την de jure διχοτόμηση του νησιού. Η θέση αυτή, 60 χρόνια μετά την έναρξη της τρέχουσας φάσης του Κυπριακού (1963), 50 χρόνια μετά την εισβολή και κατοχή, 20 μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθιστά ακραία δύσκολη έως αδύνατη τη λύση της ομο-

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

1. ΑΝΟΙΓΕΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ...

Μέσο: . . . . . ΤΑ ΝΕΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 05/10/2024 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 05/10/2024

Σελίδα: 45

σπονδίας (αν και με δημιουργική σκέψη μπορεί να βρεθεί φόρμουλα θετικού αθροίσματος για όλους), σε μια στιγμή που γίνεται προσπάθεια από τον γ.γ. του ΟΗΕ για επανεκκίνηση της διαδικασίας επίλυσης (τριμερής εντός Οκτωβρίου). Η ελληνοκυπριακή πλευρά βρίσκεται αντιμέτωπη με τα διαδοχικά λάθη της.

Τούτων δοθέντων, η ελληνοτουρκική εξομάλυνση δεν μπορεί παρά να προχωρήσει ανεξάρτητα, νοουμένου ότι εξ αντικειμένου δημιουργεί ευνοϊκότερες προϋποθέσεις και για δίκαιη επίλυση του Κυπριακού.

Τώρα, εάν υποθέσουμε ότι όντως η Τουρκία, αν και μη συμβαλλόμενο μέρος της, δέχεται για τη Σύμβαση UNCLOS για το Δίκαιο της Θάλασσας να αποτελέσει σε συνάρτηση με τις αποφάσεις των διεθνών δικαστηρίων (Χάγης, Αμβούργου) μια βάση/πηγή στο πλαίσιο των συζητήσεων για την ελληνοτουρκική οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών (άλ-

λωστε βασικές διατάξεις της αποτελούν εθιμικό διεθνές δίκαιο), αυτό διευκολύνει την επίτευξη προόδου και τελικά συμφωνίας. Η Σύμβαση, ως γνωστόν, η οποία υπογράφηκε το 1982 ύστερα από πολύχρονες διαπραγματεύσεις στο Montego Bay (Τζαμάικα) και κυρώθηκε από την Ελλάδα το 1995, θέτει το σύνολο σχεδόν των κανόνων που διέπουν το καθεστώς των θαλασσών παγκοσμίως. Για την Ελλάδα έχει μέγιστο ενδιαφέρον ειδικότερα στα παρακάτω:

1. Ορίζει ότι κάθε χώρα έχει δικαίωμα να ορίσει το εύρος της χωρικής θάλασσας έως τα (όχι στα) 12 ν.μ. (άρθρο 3). Αλλά και ο εναέριος χώρος πάνω από τη χωρική θάλασσα θα πρέπει να έχει το ίδιο εύρος (σήμερα, ως γνωστόν, υπάρχει δυσαρμονία στην Ελλάδα – 6 ν.μ. θάλασσα, 10 ν.μ. εναέριος χώρος). Ωστόσο, άλλο άρθρο της Σύμβασης (άρθρο 15) ορίζει ειδικούς κανόνες όπου λόγω ειδικών περιστάσεων παρίσταται ανάγκη να οριοθετηθούν οι χωρικές θάλασσες των δύο κρατών. Η Τουρκία επικαλείται ειδικές περιστάσεις (ημί-κλειστη θάλασσα κ.λπ.) για την αντίθεση στην επέκταση των 12 ν.μ., υιοθετώντας μάλιστα και το έκνομο casus belli. Εάν πάντως η Ελλάδα διπύρνε καθολικά σε 12 ν.μ., αυτό θα είχε ως συνέπεια να περιέλθει στον έλεγχό της το 71,5% του Αιγαίου (από 43,5% σήμερα), ενώ στην Τουρκία το 8,7% (από 7,5% σήμερα) και το εύρος των διεθνών υδάτων να μειωθεί στο 19,8% από 49,2% σήμερα. Το Αιγαίο, δηλαδή, ελληνική λίμνη!

2. Ορίζει ρητώς (άρθρο 121) ότι όλα

τα νησιά έχουν χωρική θάλασσα, ΑΟΖ, υφαλοκρηπίδα, συνορεύουσα ζώνη κ.λπ. Μόνο βράχοι που δεν μπορούν να συντηρήσουν ανθρώπινη διαβίωση ή δική τους οικονομική ζωή δεν έχουν ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδα. Ωστόσο, αποφάσεις των διεθνών δικαστηρίων (Χάγης, Αμβούργου) έχουν κρίνει ότι πολύ μικρά νησιά, κάτω απ' ορισμένες συνθήκες, έχουν περιορισμένη ή και καθόλου επίρεια σε θαλάσσιες ζώνες (ΑΟΖ, υφαλοκρηπίδα – νήσοι Οφρεως, Μαύρη Θάλασσα). Είναι το κατεξοχόν άρθρο στο οποίο η Τουρκία αντιτίθεται (και επικαλείται τις σχετικές αποφάσεις της διεθνούς Δικαιοσύνης). Εδώ εστιάζεται μέρος της έντονης ελληνοτουρκικής διαμάχης. Η Τουρκία αρνείται – παρανόμως – ότι τα νησιά έχουν ΑΟΖ, υφαλοκρηπίδα.

3. Ορίζει τους κανόνες οριοθέτησης ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας για χώρες με έναντι ή προσκείμενες ακτές (άρθρα 74, 83), όπως στην περίπτωση Ελλάδας - Τουρκίας. Η οριοθέτηση πραγματοποιείται κατόπιν συμφωνίας (διαπραγμάτευσης δηλαδή) «με σκοπό την επίτευξη δίκαιης λύσης» (ευθυδικία). Οθεν και το ζήτημα της επίρειας. Η Σύμβαση δεν αναφέρεται δηλαδή σε «μέση γραμμή». «Εκκρεμώσεις της συμφωνίας», οι χώρες καταβάλλουν προσπάθειες για «προσωρινές διευθετήσεις». Ο Νόμος 4001/2011 (νόμος Μανιάτη) ορίζει (άρθρο 156) ως εξωτερικό όριο των ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας τη μέση γραμμή – στο όριο της νομιμότητας βέβαια. Εάν τα μέρη μπορούν να φθάσουν σε συμφωνία, προσφεύγουν στη διεθνή Δικαιοσύνη (μέσω συνυποσχετικού στην ελληνοτουρκική περίπτωση). Σύμφωνα με απόφαση του ΔΔΧ (Μπαχρέιν - Κατάρ), μετά την οριοθέτηση ΑΟΖ / υφαλοκρηπίδας δεν χωρεί επέκταση χωρικών υδάτων. Αλλά κάθε περίπτωση είναι μοναδική.

Αυτές είναι οι πλέον κρίσιμες διατάξεις της Σύμβασης για την Ελλάδα (η οποία όμως καλύπτει πλείστες άλλες πτυχές – 320 άρθρα συν παραρτήματα). Όπως μπορεί εύκολα να διαπιστώσει κάθε καλόπιστος αναγνώστης, η Σύμβαση επιδέχεται πολλαπλές αναγνώσεις και ερμηνείες. Αλλά, όπως ορίζει το άρθρο 300, τα κράτη – μέλη «εκπληρώνουν με καλή πίστη τις υποχρεώσεις τους» και ασκούν τα δικαιώματά τους με τρόπο που δεν αποτελεί «κατάχρηση δικαιώματος».

Ο Π.Κ. Ιωακείμης είναι ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ), πρώην πρεσβευτής – σύμβουλος του ΥΠΕΞ και μέλος της συμβουλευτικής επιτροπής του ΕΛΙΑΜΕΠ

Στη συνάντηση των δύο ηγετών, ενώ επιβεβαιώθηκε η δυναμική της προσέγγισης, έγινε ένα σημαντικό διαδικαστικό βήμα για την αντιμετώπιση των μεγάλων και δύσκολων προβλημάτων της ελληνοτουρκικής αντιπαράθεσης: συμφωνήθηκε «οι υπουργοί Εξωτερικών των δύο χωρών να εκτιμήσουν πότε θα μπορέσουν να ανοίξουν τη συζήτηση στο πλαίσιο του πολιτικού διαλόγου που συνεχίζεται μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας»

